

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Новіков Олег Володимирович

УДК 35.072.22(477)

**ПУБЛІЧНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ
КОРУПЦІЇ В УМОВАХ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Дніпро – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор
Лошицький Михайло Васильович,
Науково-дослідний інститут публічного права,
директор.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Собакарь Андрій Олексійович,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності;

кандидат юридичних наук
Романов Валерій Петрович,
прокуратура Запорізької області,
начальник відділу.

Захист відбудеться 7 лютого 2020 року об 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02 Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ за адресою: 49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у загальній бібліотеці Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26).

Автореферат розіслано 3 січня 2020 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

В. С. Березняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Низька ефективність результатів боротьби з корупцією в Україні зумовлює наростання загрози національній безпеці, що ставить перед державою завдання поглибленого дослідження феномену корупції, її змісту, причин і умов розширення, соціально-політичного простору репродукування.

Корупція становить серйозну загрозу верховенству права, демократії та правам людини, нівелює соціальну справедливість, перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному функціонуванню ринкової економіки. Вона кричуще підриває демократичний етос, установи демократії, верховенство права та засадничі цінності тільки-но народженого конституційного проекту, підживлює неналежне урядування та публічне шахрайство і ставить під загрозу здатність держави дотриматись своїх зобов'язань щодо поваги, захисту, сприяння та виконання всіх прав.

Прикро констатувати, але Україна за даними Transparency International за індексом сприйняття корупції з 32 балами займає 120 місце серед 180 країн світу. При цьому найбільш латентним у корупційному відношенні є місцеве середовище, де саме і формуються первинні корупційні прояви у регулюванні суспільних відносин, які слугують базисом подальшого розвитку корупції на загальнодержавний рівень.

Успішність реформування системи публічного адміністрування регіональним розвитком, впровадження принципів децентралізації та протидія корупції є взаємопов'язаними та взаємозалежними. Тому вдосконалення механізмів протидії цьому негативному явищу у сфері публічного адміністрування регіональним розвитком є вкрай актуальним, вимагає запровадження публічно-правових антикорупційних механізмів на місцевому рівні, удосконалення механізмів державної підтримки розвитку депресивних регіонів; апроксимації національної антикорупційної практики до міжнародних норм та стандартів; підвищення ролі участі громадськості в антикорупційних заходах на регіональному рівні тощо.

Проблема запобігання та протидії корупції не є новою для вітчизняної адміністративно-правової науки. Безумовним підґрунтям для дослідження проблем публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку в різні періоди є роботи В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, М. Ю. Бездольного, К. В. Бердникової, П. Й. Бернадського, О. В. Беліка, О. В. Бусола, Є. В. Вандіна, В. Д. Гвоздецького, І. Н. Грабець, Є. В. Глушко, І. П. Голосніченка, О. І. Добровольського, О. М. Дрегулян, І. А. Дьоміна, В. А. Завгороднього, Н. Ю. Задирака, С. А. Задорожнього, О. З. Захарчук, В. В. Іванцова, С. М. Івасенка, Т. С. Курила, В. І. Литвиненка, М. В. Лошицького, І. Є. Мезенцева, М. І. Мельника, А. М. Михненка,

Е. С. Молдована, С. Л. Нестора, Г. О. Омельченка, О. О. Онищука, О. Є. Панфілова, Я. Ю. Пилипа, В. В. Плиски, С. В. Рівчаченка, Ю. В. Рум'янцева, С. С. Серьогіна, О. В. Скочиля-Павлів, А. О. Собакаря, Д. М. Стародуб, Т. М. Супрун, В. А. Суханова, Ю. А. Тихомирова, О. В. Ткаченка, В. В. Топчія, М. Л. Хавронюка, С. О. Шатрави, І. І. Яцківа, О. С. Юніна та інших.

Поряд з істотними досягненнями в напрямі підвищення ефективності публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку не всі завдання є вирішеними. Вітчизняні наукові дослідження проблем протидії корупції не є фрагментарними і в цьому аспекті слід віддати належне дисертаційним роботам С. М. Алфьорова «Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ» (Харків, 2011), О. Я. Коровяк «Механізм адміністративно-правового регулювання попередження та протидії корупції в Україні» (Львів, 2014), Ю. В. Рум'янцева «Концептуально-методологічні засади протидії вчиненню корупційних правопорушень службовцями органів місцевого самоврядування» (Київ, 2017), Ю. О. Коваленка «Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України» (Київ, 2018), О. О. Гейца «Публічно-правовий механізм протидії корупції в Україні» (Дніпро, 2019), К. В. Ростовської «Адміністративно-правові основи державної антикорупційної політики в Україні» (Дніпро, 2019). Останні мають важливе теоретико-прикладне значення для розвитку науки адміністративного права, однак проблему підвищення ефективності публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку в Україні в цілому не вирішують.

Таким чином, недостатність розробок на теоретичному рівні, наявність практичних правових проблем, а також необхідність проведення комплексного дослідження теоретико-методологічних засад, позитивного світового досвіду, способів і механізмів публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку в Україні зумовили вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015; Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016; Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р; Плану законодавчого забезпечення реформи в Україні, схваленої постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної

академії правових наук України від 3 березня 2016 р.; Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр., затверджених постановою президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 р. № 30 (п. 3.4.2.5); Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, та у межах науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертації полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства та узагальнення практики його застосування визначити теоретичні засади, механізм та особливості публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку в Україні та на цій основі розробити пропозиції щодо його удосконалення.

Вказана мета зумовлює розв'язання таких *задач*:

- встановити періодизацію розвитку публічно-правового забезпечення протидії корупції;
- виокремити характерні ознаки корупції як об'єкта публічно-правової протидії цьому явищу в умовах регіонального розвитку;
- з'ясувати нормативні засади протидії корупції в умовах регіонального розвитку;
- визначити заходи державного регулювання територіальним розвитком, від яких залежить ефективність результатів протидії корупції;
- розглянути досвід провідних європейських країн в організації публічно-правової протидії корупції на регіональному рівні;
- визначити напрями взаємодії суб'єктів публічного адміністрування регіональним розвитком з інституціями громадянського суспільства у сфері протидії корупції;
- окреслити основні форми участі громадськості в реалізації антикорупційних заходів в умовах регіонального розвитку;
- вивчити зарубіжний досвід публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку та можливості його адаптації для України;
- сформулювати низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в умовах регіонального розвитку.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які формуються у сфері протидії корупції.

Предметом дослідження є публічно-правове забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку.

Методи дослідження. Методологічну основу цього дослідження складає комплекс загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, застосування яких зумовлено об'єктом і предметом дослідження для вирішення поставлених завдань, що забезпечує отримання достовірних наукових результатів та всебічного висвітлення досліджуваної проблеми. Зокрема, застосування спеціальних методів наукового пізнання, а саме *методу структурно-функціонального аналізу*, дозволило визначити сутність корупції як багатоаспектного, системного явища, визначити його види, закономірності та тенденції розвитку, вплив на систему публічного адміністрування регіональним розвитком (підрозділи 1.2, 3.1, 3.2). За допомогою *методу компаративного аналізу* було визначено основні положення зарубіжного досвіду протидії корупції в публічному управлінні (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3). Застосування *методів узагальнення та моделювання* дали змогу визначити перспективні напрямки та розробити рекомендації щодо вдосконалення механізму протидії корупції в системі публічного адміністрування регіональним розвитком України (підрозділ 3.3). *Методи ідентифікації та екстраполяції* застосовувалися при вивченні можливостей імплементації зарубіжного досвіду протидії корупції в систему публічного адміністрування (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3); *порівняльного аналізу та математичної статистики* – для характеристики корупційної свідомості суб'єктів публічного адміністрування (підрозділ 3.2); *системно-аналітичного* – для з'ясування сутності ключових понять проблеми дослідження; *функціонального аналізу* – для визначення впливу корупції на процеси публічного адміністрування регіональним розвитком; *порівняльно-історичного* – при аналізі генезису протидії корупції як предмета дослідження науки адміністративного права (підрозділ 1.1). Вимог формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості суджень здобувач дотримувався у формулюванні висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради, акти Президента і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади.

Теоретичною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та іноземних учених-юристів, філософів, економістів, матеріали наукових конференцій та інших наукових заходів, що містять положення стосовно публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку.

Емпіричну та інформаційну основу дослідження становлять: звітність 1-КОР МВС України за 2014-2019 рр., звіти НАБУ, НАЗК за 2016-2019 рр. та інших органів державної виконавчої влади; статистичні матеріали ДСА

України за 2014-2019 рр.; практика розгляду судами адміністративних справ про корупційні правопорушення; статистичні дані Державної служби статистики, аналіз політико-правової публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо окремих аспектів публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших у вітчизняній науці адміністративного права комплексних досліджень особливостей публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку України. У результаті виконаного дослідження сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України. Основні з них такі:

уперше:

– засвідчено пряму залежність ефективності результатів протидії корупції від конкретних заходів державного регулювання територіальним розвитком, серед яких зокрема: 1) впровадження та постійне застосовування в управлінській практиці інструментів стратегічного планування розвитку території, яке сприяє точному визначенню пріоритетів регіонального розвитку; 2) удосконалення механізмів державної підтримки розвитку депресивних регіонів; 3) розробка системи заходів розбудови інфраструктури регіону, маючи на меті покращення умов використання інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку тощо; 4) адаптація національного законодавства з питань регіональної політики до міжнародних норм та стандартів; 5) удосконалення системи моніторингу та контролю регіонального розвитку тощо;

– визначено основні механізми участі громадськості в антикорупційних заходах на регіональному рівні, а саме: 1) моніторинг діяльності органів державної влади, головною метою якого є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами за допомогою здійснення заходів, пов'язаних із підвищенням прозорості та відкритості влади; 2) захист прав та свобод громадян, що дозволить посилити вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади, підвищити рівень довіри населення до власної спроможності захисту прав і свобод; 3) забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві щодо стану корупції та результативності антикорупційних заходів; 4) організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами; 5) сприяння підвищенню рівня життя населення як найбільш результативний механізм подолання корупції.

удосконалено:

– визначення поняття корупції як соціального феномену, протидія якому вимагає обов'язкове врахування умов розвитку не лише конкретної країни, але й кожного регіону окремо, масштабів поширення корупції в

суспільстві, в тому числі і на територіях підвищеного корупційного ризику, впровадження ефективних механізмів моніторингу, оцінки та звітності за результатами його реалізації тощо;

- наукові підходи до визначення напрямів взаємодії суб'єктів публічного адміністрування з інституціями громадянського суспільства у сфері протидії корупції;

- наукові підходи до розуміння корупції та публічно-правової протидії цьому негативному суспільному явищу, які об'єднано у доктринальні та нормативні;

дістало подальшого розвитку:

- характеристика нормативної складової публічно-правової протидії корупції, зокрема залежно від юридичної сили нормативних актів, їх поширення та застосування до сфер публічного адміністрування регіональним розвитком України виділено: 1) міжнародно-правовий, 2) національний та 3) місцевий (локальний) рівні правового регулювання;

- характеристика основних форм участі громадськості в реалізації антикорупційних заходів в умовах регіонального розвитку, серед яких: 1) моніторинг діяльності органів державної влади, головною метою якого є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами за допомогою здійснення заходів, пов'язаних із підвищенням прозорості та відкритості влади; 2) вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади; 3) забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві щодо стану корупції та результативності антикорупційних заходів; 4) організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами; 5) сприяння підвищенню рівня життя населення як найбільш результативний механізм подолання корупції;

- теоретичне обґрунтування зарубіжного досвіду публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку та шляхів його запозичення в Україні.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у:

- науковій діяльності – результати дисертаційного дослідження можуть бути взяті за основу для подальшої розробки проблем публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку, визначення шляхів підвищення його ефективності (акт впровадження у наукову діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 22.05.2019);

- законотворчій діяльності – для розробки і вдосконалення антикорупційного законодавства. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку пропозицій щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, зокрема в частині аналізу та систематизації світового досвіду протидії корупції (довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 22.05.2019);

– практичній діяльності – для вдосконалення діяльності суб'єктів публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку;

– освітній діяльності – положення й висновки дисертації знайшли застосування при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Адміністративна відповідальність», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників із даних дисциплін (акт впровадження у навчальний процес Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 29.05.2019).

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації було оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах: «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 27-28 січня 2017 р.), «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, Україна, 8-9 червня 2018 р.).

Публікації. Основні положення, сформульовані в дисертації, відображено у семи наукових публікаціях, три з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, дві – у зарубіжних наукових виданнях, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із основної частини (вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок, з яких 175 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається із 243-х найменувань і займає 25 сторінок. Додатки розміщено на 9-и сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується вибір теми, визначаються мета, задачі, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів, їх теоретична та практична значущість, апробація, формулюються наукові положення, які виносяться на захист.

Розділ 1 «Теоретико-методологічне обґрунтування протидії корупції в умовах регіонального розвитку» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Генезис публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку»* наукові погляди на зміст корупції та протидію цьому негативному явищу в житті держави розглянуто у нерозривному зв'язку з еволюцією самої корупції як суспільного феномену.

Історичний огляд зафіксованих проявів корупції охоплює період від Київської Русі і до новітнього періоду в історії української державності. Певна увага приділяється положенням Конституції Пилипа Орлика, в якій в демократичний і цивілізований спосіб проголошувалось засудження корупції на найвищому державному рівні та встановлювалось жорстке покарання за корупційні діяння.

Особливу увагу приділено новітньому періоду публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку, який характеризується поступовим зміцненням антикорупційних впливів, та виділено декілька етапів: 1) ідеологічний (1991 – 1994 рр.); 2) адміністративно-командний (1994 – 1995 рр.); 3) координації зусиль проти корупції (1996 – 1997 рр.); 4) системного підходу до боротьби з корупцією (1998 – 2014 рр.); 5) потужного запиту суспільства на викорінення корупції (з 2014 р.), який супроводжується чіткими вимогами європейських структур в рамках євроінтеграції України. Новітній період в історії публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку свідчить про легальне закріплення визначення корупції, яке з удосконаленням антикорупційного законодавства розширюється відповідно до вимог комплексного підходу до протидії їй в Україні.

В узагальненому вигляді підходи до розуміння корупції та публічно-правової протидії цьому негативному суспільному явищу об'єднано у доктринальні та нормативні. Визначення корупції, яким оперує антикорупційне законодавство, займає проміжне становище, однак спостерігається тенденція тяжіння до його широкого розуміння, що підтверджується поступовим розширенням меж цього поняття, закріпленого у різних редакціях антикорупційного законодавства.

У підрозділі 1.2 «Сутність та ознаки публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку» звернуто увагу на те, що корупція в умовах регіонального розвитку є окремим проявом загального явища, а відтак їй притаманні ознаки корупції більш загального рівня – публічного адміністрування взагалі, так і специфічні риси, зумовлені власне регіональними особливостями.

Визначено поняття корупції та виокремлено її характерні ознаки, серед яких зокрема: 1) вона можлива лише у сфері діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; 2) її суб'єктом може бути лише особа, наділена владою чи посадовими повноваженнями; 3) корупційні відносини виникають внаслідок зловживання особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, своїми повноваженнями; 4) корупцію складають лише діяння, вчинені особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, з метою задоволення корисливих інтересів власних або інших осіб.

Крім основних ознак корупції, сформульовано її характерні риси, серед яких: наявність розпорядчих повноважень у однієї зі сторін корупційних відносин; метою корупційних дій є одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб; двосторонній характер відносин між сторонами корупційних відносин (корупційними є дії обох сторін – того, хто вимагає/приймає, та того, хто обіцяє/пропонує неправомірну вигоду); можливість надання неправомірної вигоди третій стороні, визначеній службовою особою тощо.

У підрозділі 1.3 «Нормативні засади протидії корупції в умовах

регіонального розвитку» проаналізовано систему антикорупційного законодавства України, що охоплює всі сфери суспільного життя і включає різні види нормативно-правових актів.

У правовому регулюванні протидії корупції в умовах регіонального розвитку виділено декілька рівнів, залежно від юридичної сили нормативних актів, їх поширення та застосування до сфер публічного адміністрування регіональним розвитком України, зокрема: 1) міжнародно-правовий рівень, до якого входять міжнародні акти ООН, Ради Європи, ОЕСР; 2) національний рівень, що включає національне антикорупційне законодавство, основні засади якого закріплені в Конституції України, низці антикорупційних законів та підзаконних нормативно-правових актів; 3) місцевий (локальний) рівень.

Окрему увагу приділено загальнодержавним, регіональним та місцевим антикорупційним концепціям, стратегіям та програмам, які, на жаль, відзначаються певною неузгодженістю та подекуди розроблені і виконуються не в усіх регіонах України. У результаті перманентної нестачі коштів, або «заморожування» реалізації державних цільових програм, їхня результативність є низькою, а відтак існує нагальна потреба у визначенні конкретних ключових проблем щодо досягнення сталого розвитку міст (територій) із розробкою конкретних заходів та визначенням відповідного ресурсного забезпечення для їх вирішення, у першу чергу через мінімізацію корупційних загроз в умовах регіонального розвитку.

Розділ 2 «Міжнародний досвід публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Світовий досвід та моделі публічно-правової протидії корупції» вивчено міжнародний досвід протидії корупції та окреслено визначальні положення позитивних кроків впровадження антикорупційної політики, а також проведено аналіз основних моделей протидії корупції, які сформувався в умовах сьогодення.

Розвиток зарубіжного антикорупційного законодавства позначається тенденціями щодо використання широкого арсеналу правових засобів боротьби з акцентом на запобігання. На підставі аналізу особливостей боротьби з корупційними проявами в інших країнах, у літературі сформульовано основні положення передової національної антикорупційної стратегії в Україні, зокрема: 1) сильна політична воля вищого керівництва держави до боротьби з корупцією і сформована на її основі єдина державна політика у сфері боротьби з корупцією; 2) організований соціальний контроль з боку громадянського суспільства за всією системою державного адміністрування; 3) незалежність судової влади; 4) жорстка підзвітність осіб, які наділені владними повноваженнями.

Світовий досвід протидії корупції ґрунтується на основоположних міжнародних актах у сфері боротьби з корупцією та інших злочинних дій

міжнародного поширення, які в тому числі охоплюють як кримінально-правовий, так і цивільно-правовий аспекти корупції. Активна взаємодія міжнародної спільноти у боротьбі з корупцією на міжнародній арені, запровадження єдиних антикорупційних стандартів, уніфікація правил, процедур, законодавства створює надійне підґрунтя для комплексного міжнародного впливу на процес протидії корупції в світі.

Аналіз зарубіжного досвіду організації антикорупційної діяльності на регіональному рівні дав можливість виділити декілька моделей публічно-правової протидії корупції, які відрізняються за ознаками, пов'язаними з регіональними особливостями поширення цього явища. Однак останні наукові дослідження дають підстави стверджувати, що географічний принцип розрізнення моделей публічно-правової протидії корупції себе практично вичерпав, оскільки він не є визначальним для успішної антикорупційної діяльності держави.

У підрозділі 2.2 *«Особливості публічно-правової протидії корупції на регіональному рівні в європейських країнах»* розглянуто досвід провідних європейських країн в організації публічно-правової протидії корупції на регіональному рівні, зокрема Румунії, Греції, Словаччини, Німеччини, Фінляндії, Нідерландів тощо. Особливу увагу звернуто на проблеми ефективності регіональної політики України на тих її територіях, що межують з країнами ЄС, адже територіальна наближеність та частіші контакти місцевого населення певного регіону з сусідніми державами-членами ЄС яскраво демонструють різницю у сфері публічного адміністрування регіональним розвитком.

Доведено, що в країнах ЄС управління регіональним розвитком ґрунтується на формуванні конкурентних переваг по відношенню до решти світу, наближенні регіонів, інтеграції нових країн-учасниць, інвестуванні у відновлення економіки тощо. Європейський досвід публічно-правової протидії корупції на регіональному рівні свідчить про те, що успіх у цій справі залежить від загального економічного клімату та взаємодії між окремими національними стратегіями для створення сприятливого мікроекономічного середовища, що тривалий розвиток того чи іншого регіону можна забезпечити через оптимальне використання місцевого потенціалу регіону, а найважливішим фактором економічного зростання є інвестиції та інновації у малих та середніх підприємствах.

Досвід протидії корупції в окремих європейських країнах вказує на доцільність запровадження максимальної відкритості для громадського контролю дій та процедур влади, зокрема у таких корупційно вразливих галузях, як державні закупівлі, що особливо актуально на регіональному та локальному рівнях. Порівняння досвіду окремих країн ЄС приводить до висновку, що імплементація загальноєвропейських актів антикорупційного законодавства західноєвропейськими країнами відбувається помірковано,

однак рівень корупції при цьому невисокий, водночас, східноєвропейські країни, які набули членства в ЄС в останнє десятиліття, демонструють активну адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, демонструючи при цьому активний процес вдосконалення антикорупційної політики.

У підрозділі 2.3 «Публічно-правова протидія корупції у пострадянських країнах в умовах регіонального розвитку» окреслено спільні для усіх пострадянських країн тенденції корупції та антикорупційної політики.

Визначено особливості публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку у таких пострадянських країнах, як Грузія, Російська Федерація, Туркменістан, Білорусь та ін. Високий рівень корупції у таких країнах зумовлений стрімкими змінами у їх суспільно-політичному та економічному житті. Зазначений стан корупції пов'язують з переходом від планової до ринкової економіки, від командно-адміністративної системи соціалістичного устрою до демократичної. Такий перехід зумовлює дисбаланс між економічними (кризовими) викликами та слабкими інституційними засадами пострадянських держав, що призводить до тінізації економіки та корупції як засобу гармонізації системи. Однак досвід боротьби з корупцією в Грузії яскраво демонструє, що за наявності політичної волі, послідовної та прогнозованої антикорупційної діяльності із застосування комплексних заходів на засадах підвищення відповідальності за корупційні правопорушення, покращення кадрового забезпечення державних органів, дерегуляції економіки, децентралізації управління та відкритості для громадського контролю, можливо кардинально зменшити рівень корупції в державі, а головне – змінити ставлення громадян до корупції та органів влади, в тому числі й місцевих.

Розділ 3 «Напрями оптимізації публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Сучасний стан та тенденції публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку України» акцентовано увагу на необхідності створення ефективних механізмів публічного адміністрування на регіональному та місцевому рівнях у питаннях протидії корупції, що пов'язано з її поширеністю в органах сільських, селищних та міських рад. Очевидно, що даний показник буде більшим, якщо враховувати ступінь поширення корупції на рівні районних, міських та обласних рад, а також місцевих державних адміністрацій.

Визначено типові наслідки впливу корупції на систему публічного адміністрування в умовах регіонального розвитку та запропоновано шляхи запобігання їм.

Доведено, що у системі публічного управління корупція найчастіше може проявлятися в сфері ліцензування підприємницької діяльності, видачі різного роду дозвільних документів, наданні публічних послуг, приватизації об'єктів державної власності, земельних відносин тощо.

З урахуванням викладеного, підкреслено важливість і необхідність розробки регіональних планів економічного і соціального розвитку в межах загальнодержавної антикорупційної стратегії; підвищення суспільної інформованості щодо права на користування державними послугами і регіональними програмами, забезпечення функціонування ефективного механізму для подачі скарг на корупційні прояви; створення належних внутрішніх процедур управління в регіональних державних установах; вжиття заходів у межах дисциплінарних заходів та засобів правового захисту стосовно державних службовців. Разом з тим, основним елементом вдосконалення механізму публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку має стати загальнообов'язкове декларування видатків і доходів усіх працівників бюджетної сфери, а запорукою ефективною протидії цьому явищу – успішна адміністративна реформа, що передбачатиме збалансування процесів децентралізації влади та забезпечення виконання загальнодержавних функцій публічного управління.

У підрозділі 3.2 *«Взаємодія органів влади та інституцій громадянського суспільства щодо протидії корупції в умовах регіонального розвитку»* підкреслено значущість взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями антикорупційної спрямованості.

З урахуванням особливостей регіонального розвитку визначено напрями взаємодії суб'єктів публічного адміністрування з інституціями громадянського суспільства у сфері протидії корупції.

Наголошено на корисності використання досвіду Польщі у вдосконаленні механізмів публічно-правової протидії корупції в органах публічного адміністрування регіональним розвитком, зокрема в частині реалізації «Громадського договору» – програми співпраці з неурядовими організаціями, в межах якої інформують громадськість про основні рішення, прийняті ними, та розглядають громадські ініціативи щодо вирішення проблем місцевого та регіонального значення; запровадження Антикорупційної громадянської картки з поданою у доступній формі інформацією про нормативні приписи щодо протидії корупції, алгоритму дій у випадку вимагання хабара тощо.

Здійснено аналіз практики взаємодії інститутів громадянського суспільства із суб'єктами публічного адміністрування регіональним розвитком щодо протидії корупції та визначено характерні проблеми, що мають місце, та шляхи їх усунення.

У підрозділі 3.3 *«Шляхи вдосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в умовах регіонального розвитку»* окреслено основні напрями діяльності суб'єктів публічного адміністрування регіональним розвитком щодо протидії корупції, насамперед в частині: 1) підвищення професійного рівня службовців публічного сектору; 2) забезпечення

безперешкодного доступу до джерел публічної інформації; 3) забезпечення прозорості державних закупівель; 4) формування нормальних і прозорих умов співпраці органів місцевої влади з чесним бізнесом, стимулювання добросовісності у стосунках влади з підприємцями регіону. При цьому вказані напрями протидії корупції на регіональному рівні сприятимуть: - приведенню національного законодавства у відповідність до законодавством ЄС; - запобіганню можливим ризикам на шляху реалізації антикорупційних заходів; - постійному відслідковуванню динамічних змін в корупційній сфері на основі єдиної системи державного моніторингу; - гармонійному поєднанню процесів децентралізації та системності державної антикорупційної політики тощо.

Підкреслено значення розробки дорожніх карт на усіх рівнях регіонального управління (з відповідним ступенем узагальнення) як важливого засобу вдосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в умовах регіонального розвитку, особливістю яких на макрорегіональному рівні є забезпечення взаємодії реформ територіальної організації влади, державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з протидії корупції в умовах регіонального розвитку України.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання наукового завдання щодо вдосконалення публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. Основні з них такі:

1. Поняття корупції, так само як і публічно-правова протидія цьому негативному суспільному явищу, має глибокі історичні корені. З розвитком суспільства еволюціонувало і поняття корупції, її форми, сприйняття чиновництвом та суспільством, яке коливалось від розуміння як способу вирішення проблеми чи просування по службі до категоричної заборони, запровадженням тяжкого покарання за корупційне правопорушення. Огляд наукових підходів у контексті генези публічно-правового забезпечення протидії корупції дало можливість виділити декілька умовних періодів з відмінними, притаманними їм рисами, а саме від Київської Русі і до новітнього часу в історії української державності. У XIX столітті наукова думка вже розуміла корупцію як явище багатогранне, складне та комплексне, однак тогочасне законодавство не втілювало узагальненого підходу до розуміння корупції, а виокремлювало певні його різновиди як складні злочину та, відповідно, встановлювало міру покарання за його вчинення. Радянський період свідчить про неадекватність підходів до розуміння корупції, яка вважалася явищем, непридатним радянському суспільству, привнесеним із

капіталістичного світу. Проте радянська тоталітарна система з її репресивним апаратом була настільки потужною, що корупція не могла з нею конкурувати, а тому зі зменшенням рівня тоталітарності радянської держави поступово набирала ваги. Пострадянський період в умовах державного управління характеризується вакуумом державної влади, який швидко заповнив кримінально-корупційний симбіоз влади політичної та кримінальної, а відтак викликав необхідність вжиття конкретних заходів до протидії корупції публічно-правовими методами.

2. Виокремлено характерні ознаки корупції як об'єкта публічно-правової протидії цьому явищу в умовах регіонального розвитку, серед яких зокрема: 1) вона можлива лише у сфері діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; 2) її суб'єктом може бути лише особа, наділена владою чи посадовими повноваженнями; 3) корупційні відносини виникають внаслідок зловживання особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, своїми повноваженнями; 4) корупцію складають лише діяння, вчинені особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, з метою задоволення корисливих інтересів власних або інших осіб.

3. У правовому регулюванні протидії корупції в умовах регіонального розвитку виділено декілька рівнів, залежно від юридичної сили нормативних актів, їх поширення та застосування до сфер публічного адміністрування регіональним розвитком України, зокрема: 1) міжнародно-правовий рівень, до якого входять міжнародні акти ООН, Ради Європи, ОЕСР; 2) національний рівень, що включає національне антикорупційне законодавство, основні засади якого закріплені в Конституції України, низці антикорупційних законів та підзаконних нормативно-правових актів; 3) місцевий (локальний) рівень.

4. Аналіз наукової літератури, позитивного світового досвіду та правозастосовної практики засвідчив пряму залежність ефективності результатів протидії корупції від конкретних заходів державного регулювання територіальним розвитком, серед яких зокрема: 1) впровадження та постійне застосовування в управлінській практиці інструментів стратегічного планування розвитку території, яке сприяє точному визначенню пріоритетів регіонального розвитку; 2) удосконалення механізмів державної підтримки розвитку депресивних регіонів; 3) розробка системи заходів розбудови інфраструктури регіону, маючи на меті покращення умов використання інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку тощо; 4) адаптація національного законодавства з питань регіональної політики до міжнародних норм та стандартів; 5) удосконалення системи моніторингу та контролю регіонального розвитку тощо.

5. На підставі аналізу досвіду протидії корупції в окремих європейських країнах обґрунтовано доцільність запровадження максимальної відкритості для громадського контролю дій та процедур влади, зокрема у таких

корупційно вразливих галузях, як державні закупівлі, що особливо актуально на регіональному та локальному рівнях. Порівняння досвіду окремих країн ЄС привело до висновку, що імплементація загальноєвропейських актів антикорупційного законодавства західноєвропейськими країнами відбувається помірно, однак рівень корупції при цьому невисокий, водночас, східноєвропейські країни, які набули членства в ЄС в останнє десятиліття, демонструють активну адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, демонструючи при цьому активний процес вдосконалення антикорупційної політики.

6. З урахуванням особливостей регіонального розвитку виділено наступні напрями взаємодії суб'єктів публічного адміністрування з інституціями громадянського суспільства у сфері протидії корупції: 1) залучення інститутів громадянського суспільства до вироблення та реалізації політики запобігання та протидії корупції в системі публічного управління регіональним розвитком; 2) залучення інститутів громадянського суспільства до антикорупційної експертизи програм публічного управління регіональним розвитком; 3) залучення громадськості до контролю за використанням ресурсів, призначених для формування та впровадження відповідних програм протидії корупції в системі публічного управління регіональним розвитком України; 4) формування громадської позиції підтримки та сприяння органам регіонального управління щодо протидії корупції в системі публічного управління регіональним розвитком.

7. Визначено основні форми участі громадськості в реалізації антикорупційних заходів в умовах регіонального розвитку, а саме: 1) моніторинг діяльності органів державної влади, головною метою якого є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами за допомогою здійснення заходів, пов'язаних із підвищенням прозорості та відкритості влади; 2) захист прав та свобод громадян, що дозволить посилити вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади, підвищити рівень довіри населення до власної спроможності захисту прав і свобод; 3) забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві щодо стану корупції та результативності антикорупційних заходів; 4) організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами; 5) сприяння підвищенню рівня життя населення як найбільш результативний механізм подолання корупції.

8. Досвід протидії корупції в окремих європейських країнах вказує на доцільність запровадження максимальної відкритості для громадського контролю дій та процедур влади, що особливо актуально на регіональному та локальному рівнях.

Обґрунтовано доцільність використання досвіду Польщі у вдосконаленні механізмів публічно-правової протидії корупції в органах публічного адміністрування регіональним розвитком, зокрема в частині реалізації

«Громадського договору» – програми співпраці з неурядовими організаціями, в межах якої інформують громадськість про основні рішення, прийняті ними, та розглядають громадські ініціативи щодо вирішення проблем місцевого та регіонального значення; запровадження Антикорупційної громадянської картки з поданою у доступній формі інформацією про нормативні приписи щодо протидії корупції, алгоритму дій у випадку вимагання хабара тощо.

9. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення публічно-правового механізму протидії корупції в умовах регіонального розвитку, в тому числі шляхом: 1) забезпечення високого рівня поінформованості приватних осіб щодо діяльності органу влади; 2) створення умов повноцінного доступу до органу місцевого самоврядування, в тому числі і до послуг, які надає орган місцевого самоврядування; 3) встановлення обґрунтованих та розумних термінів обслуговування приватних осіб, тобто надання відповідей на звернення та виконання інших завдань; 4) забезпечення належного внутрішнього контролю та ефективності службових розслідувань, адже контрольно-ревізійні підрозділи органів влади повністю залежать від керівника органу; 5) спрощення процедури надання адміністративних послуг, надання яких почасти ускладнюється суперечливістю правового регулювання; 6) прозорість надання адміністративних послуг; 7) встановлення та дотримання правил поведінки з приватними особами, виходячи з принципів поваги до особи, рівності, професійного підходу до вирішення проблеми, з якою звернулася приватна особа.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

*Наукові праці, в яких опубліковані
основні наукові результати дисертації:*

1. Новіков О. В. Світовий досвід функціонування спеціалізованих антикорупційних органів та шляхи його запозичення для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Випуск 33. Ч. 2. Т. 3. С. 150–154.

2. Новіков О. В. Вплив реформи місцевого самоврядування на систему публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Випуск 40. Т. 4. С. 199–203.

3. Новіков О. В. Протидія корупції в умовах формування багаторівневого територіального публічного управління в Україні: теоретико-методологічний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Випуск 1. Том 4. С. 129–133.

4. Новіков О. В. Противодействие коррупции в условиях децентрализации публичного управления региональным развитием

України. *Право и политика*. 2018. № 2. С. 74–79.

5. Новиков О. В. Публічно-правове измерение современного понимания категории «коррупция». *Право и Закон*. 2019. № 1. С. 84–89.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Новиков О. В. Вплив децентралізації публічного управління регіональним розвитком України на стан корупції та наслідки її поширення. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 27-28 січня 2017 р.)*. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2017. С. 101–105.

2. Новиков О. В. Сучасний стан протидії корупції в системі публічного управління. *Юридична наука: виклики і сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 8-9 червня 2018 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 93–97.

АНОТАЦІЯ

Новиков О. В. Публічно-правове забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України. – Дніпро, 2020.

Дисертацію присвячено аналізу існуючих наукових підходів, законодавства України і практики його реалізації, міжнародних стандартів і позитивного досвіду з метою визначення теоретичних засад, механізму та особливостей публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку України, а також окреслення шляхів його вдосконалення.

У роботі засвідчено пряму залежність ефективності результатів протидії корупції від конкретних заходів державного регулювання територіальним розвитком. Виокремлено характерні ознаки корупції як об'єкта публічно-правової протидії цьому явищу в умовах регіонального розвитку, серед яких зокрема те, що: 1) вона можлива лише у сфері діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; 2) її суб'єктом може бути лише особа, наділена владою чи посадовими повноваженнями; 3) корупційні відносини виникають внаслідок зловживання особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, своїми повноваженнями; 4) корупцію складають лише діяння, вчинені особою, наділеною владою чи посадовими повноваженнями, з метою задоволення корисливих інтересів власних або інших осіб.

Охарактеризовано нормативну складову публічно-правової протидії

корупції, зокрема залежно від юридичної сили нормативних актів, їх поширення та застосування до сфер публічного адміністрування регіональним розвитком України виділено: 1) міжнародно-правовий, 2) національний та 3) місцевий (локальний) рівні правового регулювання.

Здійснено характеристику основних форм участі громадськості в реалізації антикорупційних заходів в умовах регіонального розвитку, серед яких: 1) моніторинг діяльності органів державної влади, головною метою якого є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами за допомогою здійснення заходів, пов'язаних із підвищенням прозорості та відкритості влади; 2) вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади; 3) забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві щодо стану корупції та результативності антикорупційних заходів; 4) організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами; 5) сприяння підвищенню рівня життя населення як найбільш результативний механізм подолання корупції.

Визначено типові наслідки впливу корупції на систему публічного адміністрування в умовах регіонального розвитку, серед яких: поширення практики усунення територіальних громад від формування бюджетної політики та розробки програм територіального розвитку, що реалізуються регіональною владою за принципом ручного управління залежно від зміни поточної ситуації в країні; зростання нелегальних форм взаємодії між чиновниками та бізнес-сектором при визначенні об'єктів фінансування та здійснення державних закупівель; зловживання повноваженнями у користуванні місцевими ресурсами, насамперед земельними, тощо.

Здійснено науковий аналіз зарубіжного досвіду публічно-правового забезпечення протидії корупції в умовах регіонального розвитку та акцентовано на можливих шляхах його запозичення для України. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності публічно-правової протидії корупції в умовах регіонального розвитку.

Ключові слова: антикорупційний механізм, корупція, корупційне правопорушення, міжнародні стандарти, органи місцевого самоврядування, протидія корупції, публічно-правове забезпечення, регіональний розвиток, територіальна громада.

SUMMARY

Novikov O. V. Public legal support for combating corruption in the context of regional development. – *The manuscript.*

The Dissertation is for candidate degree of legal sciences on specialty 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informational Law. – Dnipropetrovskiy State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Dnipro, 2020.

The dissertation is devoted to the analysis of the existing scientific approaches, the legislation of Ukraine and the practice of its implementation, international standards and positive experience in order to determine the theoretical foundations, mechanism and peculiarities of public and legal support of combating corruption in the conditions of regional development of Ukraine, as well as outlining ways of its improvement.

The paper shows the direct dependence of the effectiveness of the results of combating corruption on specific measures of state regulation of territorial development. The distinguishing features of corruption as an object of public and legal counteraction to this phenomenon in the context of regional development are highlighted, including, inter alia, that: 1) it is possible only in the sphere of activity of public authorities and local self-government; 2) its subject can only be a person with authority or authority; 3) corruption relations arise as a result of abuse of a person, empowered by authority or official authority, their powers; 4) Corruption consists only of acts committed by a person endowed with power or official authority, in order to satisfy the self-interest of one's own or others.

The normative component of public-legal counteraction to corruption is described, in particular, depending on the legal force of normative acts, their extension and application to the spheres of public administration, the regional development of Ukraine distinguishes: 1) international law, 2) national and 3) local (local) levels of legal regulation.

The main forms of public participation in the implementation of anti-corruption measures in the context of regional development have been characterized, including: 1) monitoring of the activity of public authorities, the main purpose of which is to ensure accountability of the government and business structures to the citizens through the implementation of measures related to transparency and openness of power; 2) influence of citizens on decision-making procedures by authorities; 3) ensuring information transparency in the society on the state of corruption and the effectiveness of anti-corruption measures; 4) organization of educational work with the population and individual social groups; 5) promoting the improvement of the standard of living of the population as the most effective mechanism for combating corruption.

Typical effects of corruption on the public administration system in the

context of regional development are identified, including: the extension of the practice of eliminating territorial communities from budget policy formulation and development of territorial development programs implemented by regional authorities on the principle of manual management depending on changes in the current situation in the country; the growth of illegal forms of interaction between officials and the business sector in identifying the objects of financing and public procurement; abuse of authority in the use of local resources, especially land, etc.

The scientific analysis of foreign experience of public and legal support of combating corruption in the conditions of regional development is carried out and the possible ways of its borrowing for Ukraine are emphasized. A number of proposals and recommendations have been formulated to improve the effectiveness of public and legal counteraction to corruption in the context of regional development.

Keywords: *anti-corruption mechanism, corruption, corruption offenses, international standards, local self-government bodies, anti-corruption, public-legal support, regional development, territorial community.*